

RAD VAN TONG 1 voor 12-14 jarigen 1975
 2 voor 15-16 jarigen 1976
 door Guido Van Puyenbreeck

"Wie er kan teekenen een frisse, natuurlijke - dus niet kunstmatige - taal te spreken zal de meest uiteenlopende mensen veel makkelijker doen luisteren, zal oren open maken voor zijn ideeën, zal in alle omstandigheden een gunstige sfeer scheppen", zegt Jees Flerquin in het woord vooraf bij deel 1.

En vooral Guido Van Puyenbreeck zelf stelt zich kennelijk open en democratisch op in zijn woord vooraf bij deel 2. "Wij leven in een open gemeenschap waarin het gesproken woord primeert." En verder :

"En groepswerk verruimt toch de eigen persoonlijkheid. Want samenwerken veronderstelt de aanvaarding van de andere, veronderstelt eveneens de bereidheid verantwoordelijkheid te nemen en te delen".

Hiermee zijn de doelstellingen van deze twee boekjes wel weergegeven : een dynamisch en keurig taalgebruik bevorderen, onbelemmerd discussiëren, vlot en ongedwongen spreken en werken.

Voorwaar een zeer prijzenswaardig opzet.

Want is het spreekonderwijs niet hét probleem waar zoveel leraren mee worstelen ?

Kan een boekje ons uit het slop helpen ?

Guido Van Puyenbreeck waagt de poging ! Hij biedt teksten van toneelfragmenten, gesprekken, gedichten, interviews. Hij geeft suggesties voor debatten, improvisaties, groepsgesprekken, korte spreekbeurten. Keuze te over !

Hij geeft na elke les ook opdrachten. Vooral hier kunnen we, mijns inziens, spreken van natuurlijk, spontaan, ongedwongen spreken, want spreken vanuit zichzelf, dus met de eigen taal.

Met die natuurlijke, eigen taal zitten we meteen in de grootste problematiek. Hoe kunnen we, zonder dwang, een Vaams kind ertoe brengen natuurlijk algemeen Nederlands te spreken ?

In de handleiding voor de leerkracht (respectievelijk bij 1 en 2) peegt G. Van Puyenbreeck ons ook hier een helpende hand te reiken. Hij pleit voor een andere schikking van de klas, voor werken in groepjes en groepen. Ieder kan hier veel goede raad uit halen.

Tech blijft m.i. het probleem van natuurlijkheid en spontaneïteit bestaan. Al te zeer wordt gevraagd naar controle (vanwege de leerkracht én de leerlingen), naar correctie, naar iemand die als leider of regisseur aangeduid wordt. Deze vormen belenmeren zeker die natuurlijke houding waarnaar wij allen zo streven i.p.v. ze te bevorderen. En dat vooral voor degenen die niet zo taalvaardig zijn en die, die oefeningen juist zo nodig hebben.

Tech meet een gesprek of een opzet ordelijk verlopen. De evaluatie kan hierbij helpen : laten we eens onze eigen houding achteraf onder de loupe nemen. Lieten we ieder z'n woordje zeggen, hebben we naar elkaar geluisterd, hebben we rekening gehouden met ieders inbreng ? De evaluatie is een klasgesprek op zichzelf, dat in een methode voor spreekonderwijs zeker niet mag ontbreken.

Wij moeten er ons van bewust zijn dat we hier met méér bezig zijn dan met ons spreekonderwijs, nl. met opvoeding tot een democratische levenshouding. Meestal zijn onze leerlingen hierop niet voorbereid. Extra aandacht is hiervoor dan wel nodig.

Ook moeten we sensibiliseren tot "keurig", "verzorgd" en vooral ook adequaat taalgebruik. Ook hier kan de evaluatie helpen. "Waarom was dat gesprek zo prettig, zo duidelijk, zo gemakkelijk te volgen ?.."

De kinderen vinden dan zelf de kwaliteiten die nodig zijn om gunstig en duidelijk over te komen bij het publiek.

Ik mis ook wel "technieken" die moeten leiden tot spontaan uitvoeren van de opdrachten in het leerlingenboek. In sommige gevallen zullen de kinderen (of enkele) zeker wel spontaan aan het werk gaan en zelfs spontaan spreken en spelen. Indien de bedoeling echter daarin bestaat dat alle kinderen tot die houding komen, dan moeten we andere middelen verzinnen om een klasseklimaat te scheppen waarin de leerlingen zich vrij en ongedwongen voelen en zich creatief kunnen bewegen. Ik denk hier aan lesmakingsoefeningen, als voorbereiding op uitvoeriger en grondiger spreekoefeningen, zoals we er hier zo talrijk en degelijk kunnen vinden.

Maar dat wordt een artikel apart.

Weer eens : boekjes, met zeer veel goede bedoelingen opgezet en bruikbaar voor de leraar die zelf vindingsrijk is en democratisch wil werken.